
Vergaderjaar 2022–2023

28 676

NAVO

Nr. 431

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 april 2023

Hierbij bied ik u het verslag aan van de NAVO Foreign Ministerial Meeting (FMM) van 4 en 5 april 2023.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra

VERSLAG VAN DE NAVO MINISTERIËLE BIJENKOMST VAN 4 EN 5 APRIL 2023

Op 4 en 5 april 2023 kwamen de NAVO-ministers van Buitenlandse Zaken samen op het NAVO-hoofdkwartier in Brussel. Voorafgaand aan de *Foreign Ministerial Meeting* (FMM) werd een vlaggenceremonie gehouden ter gelegenheid van de toetreding van Finland tot het Bondgenootschap. Finland nam als volwaardig lid van de NAVO deel aan deze bijeenkomst. Zweden nam aan alle sessies deel als genodigde.

De bijeenkomst bestond uit drie werksessies: één op 4 april en twee op 5 april. De Minister van Buitenlandse Zaken nam deel aan de vergadering op 4 april. In verband met het debat over de uitslag van de verkiezingen voor de provinciale staten in de Tweede Kamer werd Nederland op 5 april vertegenwoordigd door de Nederlandse Permanent Vertegenwoordiger bij de NAVO. Bij de eerste werksessie, de *NATO-Ukraine Commission*, sloot de Oekraïense Minister van Buitenlandse Zaken Kuleba aan. Bij de laatste sessie sloten NAVO-partners Australië, Japan, Nieuw-Zeeland en Zuid-Korea aan, net als de EU Hoge Vertegenwoordiger Borrell (EU HV).

In dit verslag wordt uw Kamer geïnformeerd over de uitvoering van de motie van het lid Brekelmans c.s. over de aanbevelingen van de reflectiegroep NAVO 2030 met betrekking tot China.¹ Tevens wordt uw Kamer geïnformeerd hoe het kabinet uitvoering heeft gegeven aan toezeggingen uit het commissiedebat van 22 maart jl. ter voorbereiding op deze FMM (Kamerstuk 28 676, nr. 430).

Werksessie 1: *NATO-Ukraine Commission*

Tijdens de eerste *NATO-Ukraine Commission* op ministerieel niveau sinds 2017 werd stilgestaan bij de laatste ontwikkelingen inzake de Russische invasie van Oekraïne. De Oekraïense Minister van Buitenlandse Zaken Kuleba onderstreepte dat deze oorlog een kwestie van de lange adem is en deed een dringend beroep op de bondgenoten om de steun voort te zetten en te intensiveren. Kuleba noemde onder andere Nederland als voorbeeld van een land waar draagvlak is onder de bevolking voor steun aan Oekraïne.

Bondgenoten benadrukten vastberaden te zijn om Oekraïne voor zo lang als dat nodig is te blijven steunen in zijn strijd tegen de Russische agressie. Daarnaast spraken bondgenoten over de politieke en militaire steun aan Oekraïne voor de langere termijn. Nederland benadrukte dat de prioriteit op dit moment moet liggen bij zo groot mogelijke militaire steun aan Oekraïne. In de eerste plaats om zich te verdedigen tegen de Russische agressie en op termijn om mogelijke toekomstige dreigingen geloofwaardig te kunnen afschrikken.

In dit kader spraken bondgenoten, waaronder Nederland, steun uit voor de ontwikkeling van een strategisch meerjarig hulpprogramma voor Oekraïne, ook via een intensivering van het *Ukraine Comprehensive Assistance Package* (UCAP) van de NAVO. Nederland riep op om naast de huidige non-letale steun ook capaciteitsopbouw aan te bieden om de interoperabiliteit van Oekraïne met NAVO-bondgenoten te vergroten. Dit zou ook een belangrijk signaal zijn van het *commitment* van de NAVO aan Oekraïne op de lange termijn. Dit vereist adequate financiering. Secretaris-Generaal Stoltenberg (SG NAVO) riep bondgenoten daarom op om substantieel bij te dragen aan UCAP. Nederland kondigde een aanvullende bijdrage van EUR 75 miljoen aan, waarmee Nederland met

¹ Kamerstuk 28 676, nr. 365, dd. 10 juni 2021.

een totale bijdrage van EUR 100 miljoen momenteel de grootste donor is van UCAP. Deze aankondiging werd positief ontvangen door de NAVO-bondgenoten die tevens nieuwe bijdragen aankondigden.

Werkessie 2: Voorbereiding NAVO-Top in Vilnius

Tijdens de tweede sessie stonden de voorbereidingen voor de NAVO-Top in Vilnius van 11 en 12 juli 2023 centraal. Bondgenoten verwelkomden de Finse toetreding tot de alliantie. SG NAVO noemde de toetreding van Finland een versterking voor het bondgenootschap. Tegelijkertijd benadrukte het overgrote deel van de bondgenoten, waaronder Nederland, het belang van een snelle toetreding van Zweden. De verwachting werd uitgesproken dat Zweden als volwaardig lid kan deelnemen aan de Top in Vilnius.

Eén van de belangrijke agendapunten op de Top in Vilnius zal de nieuwe *Defence Investment Pledge* zijn. Op de Top in Wales in 2014 spraken bondgenoten met elkaar af hun defensie-uitgaven te laten groeien naar 2% van het BBP in 2024 (met daarvan 20% gericht op investeringen in nieuw materiaal en onderzoek en ontwikkeling). Bondgenoten constateerden dat de veiligheidssituatie in de wereld sindsdien aanzienlijk is verslechterd. De Russische inval in Oekraïne heeft nogmaals duidelijk gemaakt hoe belangrijk het is dat we als bondgenoten onze gemeenschappelijke afschrikking en verdediging op orde hebben. Voor een geloofwaardige afschrikking en verdediging is een serieuze financiële inspanning van iedere bondgenoot nodig. Tijdens deze sessie sprak de SG NAVO de verwachting uit om op de Top in Vilnius tot een overeenstemming te komen, waarbij de 2%-norm van de hernieuwde *Defence Investment Pledge* wordt vastgesteld als bodem van de defensie-uitgaven van alle bondgenoten. Hiervoor was overwegend steun van de bondgenoten. Enkele landen benadrukten dat ook gekeken moet worden naar de geleverde capaciteiten en contributies aan missies. Zoals verzocht door uw Kamer, stuurt het kabinet op korte termijn een Kamerbrief inzake de Nederlandse inzet voor de nieuwe *Defence Investment Pledge*.

Bondgenoten onderschreven de Boekarest verklaring uit 2008, maar erkennen dat concrete stappen voor toetreding van Oekraïne tot de NAVO op dit moment niet aan de orde zijn. Hoewel veel aandacht uitgaat naar de oorlog in Oekraïne, benadrukten bondgenoten dat het belangrijk is om oog te houden voor de 360-graden benadering van de NAVO. Ook op de zuidflank, de Westelijke Balkan en de Indo-Pacific regio zijn ontwikkelingen gaande die van invloed kunnen zijn op de veiligheid van het bondgenootschap. In dit kader werden onder meer de rol van Wagner in Afrika, de groeiende invloed van Rusland en China op de Westelijke Balkan, en de uitdagingen waarvoor China het bondgenootschap stelt, genoemd. Voorts werd het belang onderstreept van instrumenten om hybride conflictvoering tegen het bondgenootschap en de bondgenoten tegen te gaan, waaronder door het verhogen van weerbaarheid van kritieke infrastructuur en ontwikkelen van respons. Tot slot gaf Nederland een korte toelichting over de aankomende aanvullende exportcontrolemaatregelen op het gebied van geavanceerde productieapparatuur voor halfgeleiders, waarover uw Kamer op 8 maart is geïnformeerd².

Werkessie 3: Bijeenkomst met partners in de Indo-Pacific regio en de EU HV

Voor deze derde sessie sloten partners van de NAVO uit de Indo-Pacific regio (Australië, Japan, Nieuw-Zeeland en Zuid-Korea) alsmede de EU

² Kamerstuk 22 054, nr. 384.

Hoge Vertegenwoordiger aan. Zij spraken over de verbondenheid van veiligheid tussen de Euro-Atlantische en de Indo-Pacific regio. De oorlog van Rusland in Oekraïne heeft mondiale consequenties. Het is niet alleen een aanval op Oekraïne, maar daarmee ook een aanval op het Handvest van de Verenigde Naties en de internationale rechtsorde. In dit kader werd benadrukt dat het in ons gemeenschappelijk veiligheidsbelang is om de gezamenlijke steun aan Oekraïne te blijven voortzetten en te intensiveren.

Daarnaast is er sprake van toenemende spanningen en veiligheidsuitdagingen in de Indo-Pacific regio, zoals de provocerende Noord-Koreaanse raketlanceringen en de assertievere opstelling van China. Bondgenoten en partners uit de Indo-Pacific regio spraken hun grote zorgen uit over de groeiende strategische toenadering tussen China en Rusland. China weigert nog steeds de Russische invasie te veroordelen, het echoot Russische propaganda en intensiveert gezamenlijke militaire activiteiten met Rusland. Bondgenoten waren het eens dat voorkomen moet worden dat China over zal gaan tot wapenleveranties aan Rusland. Dit zou ingrijpende gevolgen hebben.

In het licht van deze ontwikkelingen waren Ministers eensgezind dat het belangrijker is dan ooit dat we samen schouder aan schouder blijven optrekken. In Oekraïne maar ook in de Indo-Pacific regio. Hiervan gaat een belangrijk signaal uit. Een voorbeeld hiervan dat meermaals werd aangehaald is het bezoek van Japanse Minister-President Kishida aan Kyiv op dezelfde dag dat president Xi en president Poetin elkaar zagen in Moskou. Nederland deelt de analyse over de verbondenheid tussen de twee regio's en uitte zorgen over de convergentie tussen Rusland en China. Nederland benadrukte voorts het belang van het ondersteunen van het VN-Handvest en sprak in dit kader waardering uit voor de steun van de partners uit de Indo-Pacific regio aan Oekraïne. Tegelijkertijd blijft er ook ruimte voor meer steun. In dit kader riep Nederland, conform de toezegging aan uw Kamer³, op tot meer samenwerking met de partners uit de Indo-Pacific regio inzake de levering van wapens en munitie aan Oekraïne. Ook heeft Minister-President Rutte in zijn gesprek op 3 april jl. met de Zuid-Koreaanse president Yoon gesproken over steun aan Oekraïne.

Toezeggingen tijdens commissiedebat NAVO FMM van 22 maart jl.

Kernwapens

Op verzoek van uw Kamer⁴ heeft het kabinet gesproken over de wijze waarop uw Kamer geïnformeerd wordt over kernwapens en de mogelijkheden tot meer transparantie. Op grond van bondgenootschappelijke en juridisch bindende afspraken is geconstateerd dat het echter niet mogelijk is om meer transparantie te bieden rond aantallen, locaties en de modernisering van in Europa aanwezige Amerikaanse kernwapens dan eerder gecommuniceerd, recentelijk nog in de Kamerbrief van 22 december 2022 jl.⁵

³ Toezegging tijdens het commissiedebat van 22 maart over de NAVO Ministeriële van 4–5 april 2023.

⁴ Toezegging tijdens het commissiedebat van 22 maart jl. over de NAVO Ministeriële van 4 en 5 april 2023.

⁵ Kamerbrief over motie lid Van Dijk over nucleaire ontwapening en de modernisering van kernwapens, Kamerstuk 36 200 V, nr. 73, dd. 22 december 2022.

Veiligheidsgaranties

Tijdens het commissiedebat van 22 maart jl. ter voorbereiding op deze NAVO FMM⁶ zegde ik uw Kamer toe om in dit verslag in te gaan op hoe de Kamer te informeren over het vraagstuk van veiligheidsgaranties. Het is evident dat Oekraïne in de toekomst in staat moet worden gesteld om verdere agressie geloofwaardig af te kunnen schrikken. Veiligheidsgaranties kunnen een deel van de oplossing zijn. Andere oplossingsrichtingen zijn langere termijn steun aan Oekraïne bij het moderniseren van de krijgsmacht en het vergroten van de interoperabiliteit van Oekraïne met de NAVO. Het kabinet bereidt zich voor op verschillende scenario's, in nauw overleg met partners. Zo wordt er ook nagedacht over een toekomstige Europese veiligheidsarchitectuur, waarbij veiligheidsgaranties voor Oekraïne onderdeel van de discussie zijn. Op dit moment is die discussie prematuur. Momenteel is er geen zicht op een snel einde aan de Russische agressie. Het is aan Oekraïne om te bepalen wanneer en onder welke voorwaarden er onderhandeld zal worden. Wanneer dat aan de orde is, wordt uw Kamer hier (vertrouwelijk) nader over geïnformeerd.

Motie 28 676, nr. 365 – Brekelmans

Hierbij ontvangt uw Kamer een reactie op de motie Brekelmans c.s. over de aanbevelingen van de reflectiegroep NAVO 2030 met betrekking tot China⁷ en de wijze waarop het kabinet opvolging geeft aan de motie. Het kabinet is het met de reflectiegroep eens dat China zich in toenemende mate assertief manifesteert op het wereldtoneel en onderschrijft de aanbeveling meer tijd, politieke middelen, capaciteit en inspanningen te wijden aan de uitdagingen die hieruit volgen. Het nieuwe Strategische Concept van de NAVO benoemt deze ook. Het kabinet onderstreept de noodzaak om de uitdagingen waar China ons voor stelt binnen NAVO-verband hoog op de agenda te houden en te bezien of het bondgenootschap voldoende uitgerust is om slim en effectief te handelen om deze uitdagingen te adresseren. Sinds het reflectierapport is de informatie- en analysedeling onder bondgenoten versterkt en zijn flinke stappen gezet in het uitwerken van de rol van de NAVO in het verhogen van onze weerbaarheid en het beschermen van kritieke infrastructuur. Uiteraard blijft het kabinet ook van mening dat de NAVO het perspectief tot een dialoog met China over gedeelde belangen, maar ook over verschillen van inzicht, open dient te houden. In alle overlegorganen van de NAVO wordt gesproken over de uitdagingen waar China het bondgenootschap voor stelt. Zo ook tijdens ministeriële bijeenkomsten. Het kabinet onderstreept het aanhoudende belang hiervan.

⁶ Toezegging over veiligheidsgaranties.

⁷ Kamerstuk 28 676, nr. 365, dd. 10 juni 2021.